

İlâhî; ve dış uyaranların biryere yarattığı değişme, etki ve tepkilerin bütünü; tıbbî; ne duygulanım denir. Gelişim; k yaşamda duygulanım alanı ilâhî;erisinde olan durumlardan biri de ilâhî;mit. İlâhî;mit, bir istek ve amacın gerçekte;ekleşmesini beklemenin, buna inanmanın doğurduğu coşkusal haz, gelişim;ven, rahatlık ve hoş bir durumdur. İlâhî;mit, gerçekte;ekleşmesi bize kesin gibi gelmeyen, ilâhî;nin gelişim;mizdeki ya da gerçekte;mişteki bir şeyin imgesinden meydana gelmiş kararsız bir sevinçtir. İlâhî;mit, insanın kendi gelişim;nyasında var olan bir olgudur. İnsanın birikimleri bu olguyu gelişim;ilâhî; ya da zayıf bir şekilde yaşatır. İnsan gelişim;mide ihtiyaç; duyduğunda onu ilâhî;inde bulabilir. İlâhî;mitle birlikte yola çıkarak beraberinde sevinç; ve sevgi dolu bir yaşam getirir. İnsanın maddî; varlık ve imkanlara sonsuza kadar gelişim;venmesi, ilâhî;mit bağlaması gelişim;mizdeki; değildir. İnsan, sınırsız beklentilerini karşılayacak fizik ilâhî;tesi mutlak bir gelişim;ce ihtiyaç; duyar. Ayrıca insan, gelişim;mitlerini ilâhî;mle sona eren gelişim;nya hayatının dışına taşımak ister. Mutlak manada insanın gelişim;mitlerini gerçekte;ekleştirecek, ilâhî;m sonrası hayatta onu umutlu kılacak tek varlık Yüce Allah’dır. Bu gerçekte;eklik, gelişim;mit olgusunu Allah-insan ilişkisinin temel unsurları arasına sokmuştur. Yine bundan dolayıdır ki, Kur’an, gelişim;mit olgusunu hep Allah-insan ilişkisi bağlamında ele almıştır. İlâhî;mî;din insan doğasındaki varlığı korkudan bağımsız değildir. Bu gelişim;zden Kur’an, Allah-insan ilişkisinde gelişim;mî;din yerini ele alırken onu korkuyla birlikte değerlendirmiştir. Kur’an, bazı ayetlerde korku-gelişim;mit ilişkisinin insan tabiatında ortaya çıkışını tasvir eden âyetler, ilâhî;mî; bazı âyetlerde de Allah’a dua ederken bu iki duygunun nasıl hareket etmesi gerektiğini ilâhî;ğretmiştir. Kur’an’a gelişim;re, gelişim;minin Allah’tan gelişim;mitli olması bir hayal ya da zayıf bir duygu değildir. Gelişim;minin Allah’a gelişim;midi gelişim;ilâhî; bir iman ile desteklenmiştir. Kur’an, gelişim;mî;minlerin Allah’tan gelişim;mitli olmalarının temelinde, gelişim;ilâhî; bir imanı ve bu imanın gereği olan yaşantıyı gelişim;sterir. İnanç; ve ilâhî; değerler doğrultusunda yaşamayı gelişim;mî;din şartı sayar. Bu gerçekte;eği bir ilâhî;ok âyet; yette tekrarlar. İlâhî;m ve ilâhî;m sonrası hayat, insanın gelişim;mide en ilâhî;ok ihtiyaç; duyduğu gerçekte;eklerdir. Kur’an, gelişim;mî;minlerin gelişim;nyadaki umutlarını ilâhî;m sonrası hayata taşıyabilme inancına sahip olduklarını âyetler, ilâhî;mî; Yine insan, kendini Allah karşısında hiç;bir zaman kusursuz ve gelişim;nahsız saymaz. Kur’an, gelişim;mî;minlerin gelişim;nahlarının Allah tarafından bağışlanacağı umuduyla yaşadıklarını dile getirir. Muhterem Kardeşlerim Korku ve gelişim;mit, hem birer duygu, hem de ruhsal gelişim;tıbbî;r. Yaşam boyu birbirini karşılayarak, telafi ederek ya da tamamlayarak gelişim;dinleyici ve motive edici etki yaparlar. İnsanın gelişim;mesinde, kişilik kazanmasında her iki duygunun da ilâhî;nemli bir rolü vardır.^[1] Korku ve gelişim;mit, insanın ruhsal yapısına yerleşmiş karşılıklı iki ilâhî;izgidir. Bu iki duygu birlikte, yan yana ve aynı gelişim;nlerde hareket ederler. Yaratılışı gereği insan ruhu, hem korku hem de gelişim;mitle doludur. Korku ve gelişim;mit, Kur’an’ın temel kavramlarından ikisi olup bir ilâhî;ok âyet; yette yan yana kullanılmıştır. İlâhî;nin; bu iki kavramın oluşturduğu ilâhî;ift kutupluluk insan benliğinin işleyişinin karakteristiğini yansıtır. Kur’an’ın ilâhî;ngâmî;rdin; ideal kişilikte gelişim;mitle korku arasında denge kurulması esastır. İlâhî;mit, korkuyu izleyen ve ondan sonra gelen bir

duygudur. İnsan ümit sayesinde korkuyla birlikte ortaya çıkan sıkıntı ve kaygıdan kurtulur. Böylece bu iki duygu birlikte ve iç içe yaşanır.

Kur’ân’ın korku ve ümit tasviri yaptığı âyetlerde, şimşegin çakması, bulutların ortaya çıkması, yağmurun yağması örnekle olarak anlatılır. Bu olayların insanda uyandırdığı korku, endişe ve ümit duygularına değinilir:

هُوَ الَّذِىيُرِيكُمُالْبَرْقَخَوْفًاوَطَمَعًاوَيُنْشِىءُالسَّحَابَالثِّقَالَ “O, size korku ve ümit içinde şimşegi gösteren ve (yağmur dolu) ağır bulutları meydana getirendir.”[\[2\]](#) İnsanlar, yıldırım düştüğünde, şimşek çaktığında korku duyarlar, üzerlerine yıldırımın düşmesinden ve çarpmasından endişe ederler. Şimşegin çakmasını yağmurun belirtisi olarak görürler. Bitkilerin yetişmesini sağlayacak ve ürünleri bereketlendirecek olması sebebiyle yağmurun yağması durumunda ümitlenirler. Ya da zararlı olması durumunda insan yağmurdan korkar. Örneğin, (yolculuk koşullarının günümüzdeki gibi iyi olmadığı durumlarda) yolda yağmura yakalanmak, yiyecek kuruturken yağmurun yağması gibi. Her insanda korku ve ümit olur. Gök gürültüsü ve şimşegin çakması insanda önce korku uyandırır, ardından da ümidin ortaya çıkmasına yol açar.[\[3\]](#) Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, şimşegin ortaya çıkardığı duyguların benzerinin, Kur’ân’ın mesajları tarafından da sağlandığını açıklamıştır.[\[4\]](#) Kur’ân’ın insanlar üzerinde bırakmak istediği etkinin, şimşegin bıraktığı etkiye benzer olduğunu belirtmiştir. Yazır’a göre, şimşek benzetmesiyle anlatılmak istenen şudur: İlâhî mesajlar, insanı olumsuz inanç ve davranışları dolayısıyla korkutur, çekindir; imanları ve doğru davranışları dolayısıyla da ümitlendirir. Nitekim Muhammed Esed de, burada sözü edilen yağmur umudunun imanı ve manevî kurtuluşu simgelediğini ileri sürer.[\[5\]](#) Ra’dûresi 12. âyetteki ifâdeler Kur’ân’da tekrar edilir: وَمِنْاَيَاتِهِيُرِيكُمُالْبَرْقَخَوْفًاوَطَمَعًاوَيُنَزِّلُمِنَالسَّمَاءِمَاءًفَيُحْيىِبِهِاْلاَرْضَبَعْدَمَوْتِهَااِنَّفِى

[illegible]

bunların karşılıklı kanat çırpmasına ve uyumlu hareket etmesine bağlı olarak yönünü ilâhî gerçekliklere çevirir. Allah’a yapılan duânın doğru ve olumlu olanı da kalbin bu tarz hareket etmesiyle gerçekleştirilir.[11]

İnsan duâ ederken Allah’ın cezalandırabilecek olmasından korkmalı, endişe duymalı, rahmetinin genişliği ve sevapları ödüllendirebilecek olmasından dolayı da ümit taşımalıdır. Hem duânın kabul edilmeyeceği endişesini hem de edileceği ümîdini birlikte tecrübe etmelidir. Davranışlarındaki eksiklik dolayısıyla korkmalı, endişe duymalı, Allah’ın rahmetinin genişliği ve iyiliğinin çokluğu sebebiyle de ümit içinde olmalıdır. Ümit ya da korkudan sadece birinin duada hakim olması, seviyesizlik göstergesidir. Tek başına korku, insanın ilâhî rahmete olan güveninin azalmasına, hatta yok olmasına yol açabilir. Tek başına ümit ise, hiçbir tehlike ve sınır gözetmediği için, kişiliğin olgunlaşması noktasında insanı duyarsız, gevşek ve tembel hale getirebilir. İman üzere yaşamada sağlıklı bir yol takip edebilmek için Kur’ân, insanın bir yanına ümit, bir yanına da korkuyu yerleştirmiştir. Mürsquo;min bir kimse Allah ile olan ilişkilerinde dengesini bu iki duyguyla birlikte kurabilir. Bütünüyle ümide ya da korkuya yönelmek ideal yoldan sapmalara neden olabilir. Herhangi bir şekilde kişi, korku ya da ümitten birisinin kişiliğinde ağır basmaya başladığını gördüğünde, hemen aralarında dengeyi bulmalıdır. Allah’ın kendisini cezalandırmayacağından emin olan kişi bu durumu korkuyla, Allah&rsquo'ın rahmetinden ümitsizliğe düşen kişi de bu durumu ümitle tedavi etmelidir. Allah-insan ilişkisinde korku ile ümit arasında denge kurabilmek iman açısından olgunlaşmanın bir belirtisidir. İnanç bakımından olgun bir kişilik ortaya koyabilen insanlar özellikle Allah’a ibadet ettikleri oranda ümit eğilimlerini korkuyla dengelemeyi başarırlar:

تَتَجَافَىجُنُوبُهُمْعَنِالْمَضَاجِعِيَدْعُونَرَبَّهُمْخَوْفًاوَطَمَعًاوَم.ِمَّارَزَقْنَاهُمْيُنْفِقُونَ“Korkuyla ve umutla Rablerine yalvarmak üzere (ibadet ettikleri için), vücutları yataklardan uzak kalır ve kendilerine verdiğimiz rızıktan Allah yolunda harcarlar. ”[12] Bu âyet, mürsquo;minlerin temel özelliklerinden bazılarını sayar. Sayılan özelliklerden biri şudur: Mürsquo;minler, günük işlerini bitirip boş kaldıklarında ilgi ve yönelimlerini ibadete çevirirler. Allah&rsquo'ı anarak, O’nun korkusuyla ürpererek, gazabından, hesaba çekmesinden ve vereceği cezadan çekinerek, tüm umutlarını O&rsquo'na bağlayarak, rahmetini ve vereceği bol sevabı umarak kendilerini ibadete verirler. Burada sözü edilen ibadetin geceleyin kılınan teheccüd namazı veya akşamla yatsı arasında kılınan nafile namaz ya da akşam namazından yatsı namazına kadar kılınan namaz veyahut cemaatle kılınan yatsı ve sabah namazları olabileceği söylenebilir.

 [VAAZIN DEVAMI](#)

[1] M. Nail Karakuş¸u, Genel Psikoloji ve Normal □□Davranışlar, Pelin Ofset, Ankara 1999, s. 275. [2] Ra’d, 13/12. [3] Süleyman Ateş, Yüce Kur’ân’n Çağdaş Tefsiri, Yeni □□Ufuklar Neşriyat, İstanbul 1991, c. IV. s.462. [4] Yazır, age, c. IV, s. 2966. [5] Muhammed Esed, Kur’ân Mesajı, ¸ev.: Cahit Koytak, □□Ahmet Ertür, İşaret Yay., İstanbul 1997,s. 487. [6] Rum, 30/24. [7] Muhammed Han Kayâni ve diğerleri, İnsan Yay., □□İstanbul 1989, c. IV, s. 265; Esed, age, s. 824. [8] Osman Pazarlı, Din Psikolojisi, Remzi Kitabevi, □□İstanbul 1982, ss. 195-196; [9] Blaise Pascal, Düşünceler, ¸ev.: Metin Karabaşoğlu, □□Kaknüs Yay., İstanbul 1998, s. 98. [10] A’râf, 7/56. [11] El-Kurtubî, age, c. VII, s. 145; Yazır, age, c. □□III, s. 2196. [12] Secde, 32/16.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)